

ERŐSVÁR

MIGHTY FORTRESS

XVII. Évfolyam

PITTSBURGH 7, PA. 1948 OKTÓBER-NOVEMBER

10-11. szám.

BRIEF HISTORY OF THE HUNGARIAN CHURCH

In order that we might understand and fully appreciate the grave conditions and tragedies which Hungary as a country, and within its boundaries the Church of Christ, must face today in this present post-war era, it is essential to know some historic facts about Hungary.

Hungary, as a sovereign country, has existed in its present Central European site since 895, when the "Magyars" took possession of it as their permanent home. Some of the original inhabitants of that section, such as the "Slovaks" in the North and the "Roumanians" in the East, subjected themselves to the conquering "Magyars" and became a part of the Hungarian kingdom, extending and increasing its might from the Carpathian Mountains to the Adriatic Sea for more than a thousand years.

Christianity was first introduced to the Hungarian nation in the latter part of the tenth century by the first Hungarian king, Stephen I, who was later canonized as "St. Stephen" by the Roman Catholic Church. From this time on, throughout the Middle Ages, the Hungarians took a vivid part in the spiritual life as well as in all the movements of European Christianity.

To the Roman Catholic Church, Hungary represented itself as being the furthest eastern outpost in the mideastern and southeastern European sector able to defend the Church of Rome against the Orthodox Church of Russia, Ukraina, Roumania, Serbia, Bulgaria and Greece, and proved her defense of Christian civilization against the Islam, against the Turks in a long chain of heroic battles that endured for nearly two centuries.

The legendary and ideal figures of the first great Christian royal heroes and saints (as for example, St. Stephen, St. Emeric, St. Laszlo and Blessed Margaret) took shape after the pattern of Western European Christian ideals of royalty, knighthood and monasticism. The earnestness and vigor which characterized the medieval Hungarian Catholics in the observance of their religious and ecclesiastical duties be-

came known all over Europe, and this reputation continued up until the end of the fourteenth century. In the middle of the fifteenth century, however, corruption reared its ugly head among the rest of the Roman Catholic world and thus became manifest in Hungary also. As a result, while the high dignitaries of the Church lived in luxury and abundance, an increasingly large number of parish priests suffered untold miseries and oftentimes, in order to make a living, resorted to running inns or practicing usury. Friars and monks were frequently found and caught for thievery and other criminal acts.

The medieval sectarian movements which sprang up all throughout Europe in the pre-reformation period, as a reaction to such general evils, found fertile soil in Hungary also. Perhaps the greatest impulse for the Hungarian reformation was to be found in the very depth of the soul of a nation which suffered the tortures and miseries of a long and seemingly endless war against the Mohammedan Turks — a war which ended in a catastrophe in 1526, on the battlefield of Mohacs, when the Hungarian forces were badly defeated, this disastrous defeat resulting in the consequent occupation of

This copy of the Hungarian Lutheran Monthly is sent to you with the request that you read the short history of the Lutheran Church of Hungary prepared by Dr. Ernest A. Stiebler of St. John's Windish Lutheran Church of Bethlehem, Pa. The Hungarian Lutheran Conference is sending you this copy as a compliment and ask you to pray unceasingly for the imprisoned leaders of the Lutheran Church of Hungary, Bishop Lajos Ordas, baron Adalbert Radvanszky, and secretary Sandor Varga. Your prayers and your gifts for Lutheran World Action will help to strengthen their faith in their trials. (Publisher.)

the larger part of the country by the Turks for the next one hundred and fifty years.

The reformation movement of Martin Luther and John Calvin spread rapidly over the entire land. Under the weight of heavy tribulations, with an elementary strength there broke forth from the suffering Hungarian soul a spiritual thirst for the living God, which nothing could quench but the pure preaching of the Gospel.

During this period of time Hungary was divided into two parts: the one part remaining under Turkish rulership, and the other under the rule of the Hapsburgs. Through both of these parts the Lutheran and the Helvetic reformation movements spread rapidly. A large number of the Roman Catholic Churches were absorbed by the two Protestant Churches, and many new ones were built so that, by the end of the sixteenth century, more than threefourth of Hungary was either Lutheran or Reformed.

The beginning of the seventeenth century, however saw the dawn of the counter-reformation, and every imaginable pretext was used by the Crown and by the clergy to utterly destroy the power of hated Protestantism. The beginning of this purge was marked by cruel bloodshed in Western Hungary, where a whole town, the town of Csepreg, with the fifteen hundred inhabitants, was ruthlessly exterminated. Moreover, for a period of more than a century and a half, bloody persecutions followed.

The leader of this counter-reformation movement was Peter Pazmany, a Jesuit, who was himself a converted Protestant. In that part of Hungary which was under the Turkish protectorate, the Protestants enjoyed some liberties; but after the expulsion of the Turks, vigorous persecutions were begun there also.

The royal family of the Hapsburgs and the Hungarian aristocrats, who were all of the Roman faith, and the Roman Catholic bishops and clergy used every means at their command to wipe out from the face of the land the two Protestant Churches. Lutheran and Reformed ministers and prominent Protestant laymen were imprisoned, and their own properties, as well as the properties of the church, were confiscated. Under the pretext of "high treason" "conspiracy with the Turks", etc., many of them were mercilessly sentenced to death or life imprisonment. Forty-one Lutheran ministers and schoolmasters, who could not be bent or broken in any other way, were, in 1674, as a deterrent example to the rest, condemned to be sold as galley slaves to the Spanish fleet in Naples at the price of \$100.00 per head.

During the course of the eighteenth and nineteenth centuries, the militant and violent spirit of the counter-reformation gradually decreased somewhat, and the Hungarian Luther-

ans were given a meager chance to unfold their inner constructive life. At the beginning of the eighteenth century, a royal decree granted "toleration" to the Protestants. This so-called "toleration" permitted exactly eleven places in all of Hungary to be set aside as places of worship for the Protestants of either the Lutheran or the Calvinistic faith. It was during this time that our Lutheran church services became simplified under Calvinistic influence, and the pastors of both faiths served in brotherly love the membership of the Protestant Churches that still remained. Lutheran and Reformed church buildings were not allowed to stand on open streets — only in courtyards; and the use of church bells was strictly forbidden.

During the reign of Emperor Charles III, and Empress-Queen Maria Theresa (from 1711 to 1780) the malignant hand of ill-will hung heavily over the Hungarian-Protestant Church, and no actual relief was felt until the reign of Joseph II, who was an ardent admirer of the Prussian King Frederick. To illustrate the change for the better, I have chosen just one of the numerous cases depicting the unshaken faith and determination which kept the Lutheran faith alive within the hearts of the believers, despite the untold sufferings and cruel persecutions which they had to withstand daily.

The Lutheran church members of eighteen villages in Western Hungary had for many years petitioned the Crown for a royal grant permitting them to erect their own church, and finally the Emperor sent a Royal Commissioner to investigate their plea. As he went through the various eighteen villages, he suddenly stopped at a particular spot that happened to overlook a vast and seemingly endless swampland. Picking up a stone from the ground, he threw it into the center of the swamp, and turning to the Lutheran church members who had accompanied him on his trip, he said, "Right there is the place, in the middle of that swamp, where you may erect your house of worship." It took the people of the eighteen villages 25 years to carry stones to the swamp in order to fill it up completely and build upon it their mighty fortress, the Lutheran Church of Celdomolk.

In 1848 and 1849, the Hungarian nation fought a desperate revolutionary war for their independence and freedom against the terroristic rulership of the Hapsburgs, and the members of both the Protestant Churches took an active part in this dire struggle against oppression. The leader of this revolution (and later the first President of the new Hungarian Republic) was a Lutheran by the name of Louis Kossuth. The aid of the Russians, suppressed the nation's battle for freedom and liberty, and for

a decade or two, oppression and persecution were again the lot of the Hungarian nation and the Protestant Church.

Fortunately, after 1866, a spirit of reconciliation began, and a status of denominational equality and reciprocity was incorporated into the laws of Hungary. The autonomy of the Hungarian Lutheran Church was thus secured, under which our church conducted its own church and school affairs with full independence. The Constitution of the Hungarian Evangelical Lutheran Church was adopted at the General Synods of 1891 to 1894. In this way the Lutheran Church received certain rights within the State, equal to that of the Roman Catholic Church, and also became a State Church. Church membership was compulsory; church taxes were collected by law; and ministers were elected for life. If a congregation was unable to pay its minister the minimum salary, the government would supply the deficit.

The Lutheran Church of Hungary was divided into four districts, and the four combined districts constituted the general Lutheran Church of Hungary. The congregations were grouped into "seniorates", similar to our Conferences, with a "senior" presiding over the same. The "seniorates" formed the church district headed by the bishop. Throughout the whole line, from the congregation to the district, a double presidency (laymen and clerical) was practiced. Most of the churches had their own Lutheran parish elementary schools.

In the little more than forty years before World War No. 1, by reason of the new liberal laws of the country, both the Lutheran and the Reformed Churches miraculously grew in spirit and in number. Although they always felt and were aware of the ill-will of the official Roman Catholic Church, the laws of the country granted them freedom of expansion.

The joy of these fruitful forty years, however, was soon to be overshadowed by another tragedy which had an immensely adverse influence upon the life of the Hungarian Lutheran Church. Under the terms of the Trianon Peace Treaty in 1919, following World War No. 1, nearly two-thirds of the ancient thousand-year-old Hungarian kingdom was given to three surrounding countries, and so the newly-strengthened Hungarian Lutheran Church was again broken up.

How serious the damage was which affected the church at large is revealed by the following figures: In 1914, the Hungarian Lutheran Church's membership was 1,306,384; in 1919, 497,012. In 1914, they had 685 congregations with 709 pastors; in 1919, 248 congregations with 262 ministers. In 1914, the church had 3 theological seminaries with 31 professors; in 1919, one seminary with 7 professors. In 1914,

the church had 1254 elementary parochial schools with 1582 teachers and 122,128 pupils; in 1919, 725 parochial schools with 37,836 pupils. These figures portray very vividly the difficulties the Hungarian Lutheran Church had to face after 1919, as a result of the harsh terms of the Peace Treaty of Trianon. Thereupon, the church, which had born the sufferings of century-old persecutions, began to consolidate its remaining assets and, with the help of God again grew in spirit and in number.

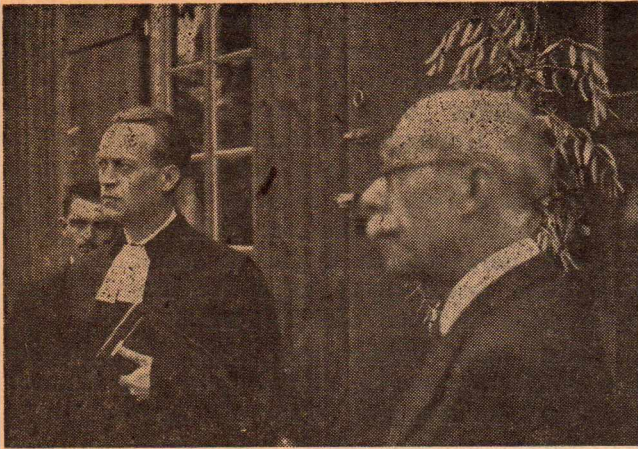
Then once again new trials, tribulations and sufferings struck down upon the Church of Christ in Hungary with all the fury of a hurricane. During those last gruesome war years, Hungary had no choice. It became a conquered tool in the hands of Nazi Germany, and very bitterly paid for her unfortunate share in World War No. II. First the withdrawing Nazis, and later the conquering Russians, reduced its cities, towns and villages to mere heaps of stones and ashes. Of the 1,700,000 buildings and living quarters in Hungary, 821,000 were completely devastated. Not only the withdrawing Nazi forces, but also the conquering Russian armies, confiscated all of its livestock, food and industrial equipment, and stripped the population of Hungary of the very essentials for a surviving existence.

In the month of May of 1946, the Reuter News Agency reported the following news item concerning the public schools in Budapest, — where children by the hundreds collapsed and fainted daily: In one of the schoolhouses, 178 children were asked what they had eaten for breakfast that morning. Of that number, 21 had had no breakfast whatsoever; 22 had only a small piece of dry bread; 28 had dry bread soaked in a little oil; 47 had only been soup; 24 had a coffee substitute without sugar; 6 had a slice of dry bread with their soup; 2 had boiled potatoes; and only 3 had a little milk or an egg for their breakfast.

Many of Hungary's churches, schools and other institutions are in ruins today, and there is very little hope, indeed, that they will be rebuilt in the near future.

A number of the Lutheran congregations in Hungary were bi-linguistic churches, partially composed of an old German stock that had lived in Hungary for three and four centuries. Some of those congregations were the very center of Lutheran activities in Hungary, and now those very same Lutheran Germans have been forcefully expelled from the land they had made their permanent home and have been compelled to retreat to Germany.

The Roman Catholic Church in Hungary, which originally held in its possession one-third of Hungary's properties, lost all of her great wealth to the Communists and is, there-

Bishop Lajos Ordass and br. A. Radvánszky at the dedication of the first barrack-church in Hungary, the Lutheran Church of Vecsés, a gift of the Lutheran World Action.

fore, fiercely and obstinately attacking the Communistic regime in Hungary internally. On account of their undying aggressiveness all the Christian Churches in Hungary are suffering gravely for creating in the minds of the Communist an ire against Christianity at large.

THE PRESENT SITUATION IN HUNGARY

In a very recent move the Hungarian Government abolished the "denominational schools" and took over all the parochial grammar schools and colleges.

At first a concordatum was offered by the State. The Reformed Church accepted it and made a separate agreement with the State. The Lutherans and the Roman Catholics felt that "voluntarily" they can never give up the right to have their own schools. Nevertheless, by governmental action all the schools were taken over at the beginning of the 1948 school year. Bishop Ordass took the firmest stand in this issue; therefore, the next necessary move on the part of the government was to remove the bishop.

A very unfair attack was launched against him. Through all the Hungarian newspapers he was accused of having kept money from the Lutheran World Federation's aid to the Hungarian Lutheran Church. He was arrested, together with Dr. Albert Radvanszky, the lay president of the Lutheran Church of Hungary, and the Rev. Sandor Varga, his secretary. They were placed before the "People's Court", where the defendants learned of the charges placed against them only at the time of the trial. Fortunately, however, the defendants were able to produce all the documents necessary to prove that every penny of the Lutheran World Federation's aid was accounted for.

When all charges against them had failed, the People's Court charged that the "Lutherans

of America promised a continuation of help from the Lutheran World Action Funds in the years to come." And, therefore, the court said: "It is an asset for the Hungarian Lutheran Church which they can demand from the American Lutherans" and this promise "was not reported in written form to the Hungarian National Bank by the bishop" and "for hiding such an asset abroad, Bishop Ordass committed a CRIME against the Hungarian State and people." Thus the bishop was found "guilty". Under these false accusations the bishop was sentenced to two years in prison; compelled to pay 3,000 "forint" court costs, and was given a five-year suspension of civil liberties.

The secretary was sentenced to three years in prison because of this same charge, and the aged Dr. Albert Radvanszky suffered a heart attack during the trial and his case was postponed. It is to be noted that this grand old lay-leader of the Church was willing to take upon himself all the charges if the others would be set free. He maintained that as the co-president of the Lutheran Church, it was his duty to administer the financial end of the Church's work and that he alone was responsible for it. This noble gesture on the part of Dr. Radvanszky is an excellent example of how the faith of the fathers is working also in the hearts of the laymen.

The trial ended and its mockery seemingly accomplished its end — the elimination of the resistance of Bishop Ordass and the Hungarian Lutheran Church. Since the Lutheran Church is one of the smaller denominations in Hungary, the government made an attempt to find out the strength and reaction of the Christian Hungarians.

Although the president of the Lutheran World Federation, in the name of more than sixty million Lutherans, sent a letter of protest against the verdict to the Hungarian Government, the feeling in Hungary was that "only one minister wrote in behalf of Bishop Ordass, therefore, the fate of the bishop can not be very much in the heart of the Christian world."

The prayers of the Church are offered daily for the Lutheran Church of Hungary and Bishop Ordass.

EROS VÁR

Official Religious Monthly of the Hungarian Lutheran Churches of America
Az amerikai magyar ág. hitv. ev. egyházak hivatalos lapja.

Editor — Főszerkesztő:
Rev. Gábor Brachna, 3243 W. 98th St., Cleveland 2, O.
Kiadóhivatali vezető:
Rev. Paul Markovits, 161 Hazelwood Ave., Pittsburgh 7, Pa.

Munkatársak: Az amerikai magyar evangélikus lelkészi kar.

Minden cikk, közlemény, valamint minden előfizetés, reklám-címzés és megrendelés a kiadóhoz küldendő.

Subscription Price: \$1.50. — Előfizetés: \$1.50 egy évre.

"IMÁDKOZZATOK ORDASS LAJOSÉRT!"

FELHÍVÁS ÖTEZER AMERIKAI
GYŰLEKEZETHEZ

Október 31-én New Yorktól San Franciscoig, Floridától Észak Kanadáig, több mint öt millió amerikai lutheránus hívő templomában, az oltári szolgálatot végző lelkész ajkáról elhangzott ez a mondat: "Let us pray for Bishop Lajos Ordass!" Egyházi folyóiratok, melyek az amerikai protestáns világ minden árnyalatát képviselik, sőt beleértve az amerikai római katolikus egyház nagy országos magazinját, az *America* nevű folyóiratot is, felszólították Amerika hívő népét, hogy imádkozzanak Ordass Lajos, budapesti evangélikus püspökért Amerika-szerte!

Ordass püspök múlt év tavaszán járt Amerikában. Vegig látogatta az amerikai magyar gyülekezeteket és részt vett a Lutheránus Egyház több zsinati gyűlésén. Nem gyűjtött csak barátokat az új, épülő Magyarország részére. Az új demokratikus Magyarország részére. Mert Ordass Lajos, aki egy szegény tanítói család meztelán gyermekeköréből jutott a magas egyházi méltóságra, örök életében demokratikus érzelmű volt. A magyarországi Nyilas uralom alatt a föld alatti mozgásban tevékeny részt vett és védte a templomába özönlő szegény zsidókat. Ordasst, ezt a szegény magyar püspököt, aki rongyos ruhában, kalap nélkül jött Amerikába, igen megszerették az amerikaiak, de az itteni magyarok is. A szegény magyar nép nyomorát, szükségét, hitét és jövőbe vetett reménységét keresetlen szavakkal, a Jézus nevében hirdette. Utjának eredménye az lett, hogy a hatalmas Amerikai Lutheránus Egyház több mint egy félmillió dollár segílyt irányzott elő a magyarországi hittestvérek felsegítésére, az új demokratikus Magyarország felépítésére. Elég szép eredmény egy "rongyos" püspöktől!

1948 szeptember 8-án Ordass Lajos püspököt elfogták Budapesten. Szeptember 10-én az újságokban a Belügyminisztérium azzal vádolta, hogy valuta-csalásokat végzett. Össze is ült a "munkás bíróság" ítélkezni a "csaló" püspökön. De valahogy nem ment a bizonyítás. A "rettenetes bűn", amit találtak ellene az volt, hogy az amerikai lutheránusok jószívű adományát nem jelentette be írásban (mert szóban bejelentette) mint követelést a Nemzeti Banknál! Ezért a "bűncselekményért" Ordass püspököt, akiről különben a "munkás bíróság" is megállapította, hogy bűncselekményéből anyagi haszna nem volt, 2 évi fegyházra, 5 évi hivatalvesztésre és 3000 forint pénzbírságra ítélte el! Így hálálják

meg a Békessy-féle magyar paradicsomban azt, ha valaki egy félmillió dollárt kerít a nyomorgó magyar népnek!

Ezért imádkoztak minden amerikai lutheránus templomban október 31-én Ordass Lajos lutheránus püspökért!

Mi is ezért kérjük amerikai magyar testvéreinket, hogy velünk együtt imádkozzanak Ordass Lajosért és mindazokért, akik mernek a lelkiismeret és az egyház szabadságáért küzdeni egy totális világban. Mert azt ugy-e bár ugy is tudjuk, hogy Ordasst azért ítelték el, mert nem egyezett volt bele, hogy Rákosi Mátyás dirigáljon a Magyarhoni Lutheránus Egyházban.

Imádkozzatok Ordass Lajosért!

Nt. Leffler M. Andor, főesperes,
a Clevelandi Első Evang. Egyház
lelkésze.

Ke't, Cleveland, Ohio 1948 november 1-én.

A MAGYAR KONFERENCIA HIREI

Május végi találkozóink óta több helyről jönnek a hírek, hogy a konferencia kérését gyülekezeteink kezdik magukévá tenni. A perth abbeyi gyülekezet, Nt. Flisser Ferenc lelkész indítványára még a nyár folyamán lerendezte a "Konferencia vasárnapot" s annak perselypénzét 20 dollárt beszolgáltatta Holéczy Sámuel pénztárhoz. Október 10-én tartotta meg a pittsburghi gyülekezet a konferenciai napot, mely alkalommal az Oltár Egylet \$15.00 ajándékával együtt a perselypénzt \$21.38-t beszolgáltatta a konferenciai pénztárba.

Clevelandi első gyülekezet december első vasárnapján fogja megtartani a Konferenciai Napot, melyen külön perselyt fog szedni a közös munka fejlesztésére.

Cleveland West sidei gyülekezetünk 1949 kora tavaszán tartja meg a konferencia vasárnapot, mivel az ősz folyamán minden erejét templomépítésére óhajtja fordítani.

Mai dupla oldalas számunk a konferencia hozzájárulásával készült, melyben hozzuk Dr. Stiegler Ernő történelmi előadását a magyarhoni ev. egyházzal. E számunk: 4500 példányban jelenik meg s minden amerikai ev. lelkésznek megküldünk belőle egy példányt.

Ha olvasóink közül valakinek több példányra lenne szüksége, hogy amerikai ismerőseinek adjon belőlük, a kiadó címén kérjen s küldjön tíz centben bélyeget arra.

EGYETEMES HIREK

Az "Uj Harangszót", magyarhoni egyházunk népének kedves heti lapját, örömeinek-bánatának drága levelét is elnémitották már odahaza. Mi történhetett, nem tudjuk, de kegyetlenség, szíveket sebzó könnyelmű játék megvonni ezt attól a néptől, amelyik kenyerét és italát a magyar földtől nemcsak elfogadta, de meg is osztotta mindig. Miért buslitják szegény népünket még jobban, hiszen összeolvad már könnye a magyar föld sok-sok bánatával és tenger kinjával már ezek nélkül is.

+

"Vida Luterana" címmel Dr. Vác Elemér evangélikus lapot indított meg Argentínában. Buenos Aires-ben mintegy háromszáz evangélikus magyar testvérünk él, akik a második világháború után kerültek oda. A lapból megtudjuk, hogy egyelőre még nincs lelkészüik, de a munka már is szépen folyik komoly, lelki vezetésre hivatott emberek irányítása mellett. Az újságuk egyszerű kivitel mellett is igen tartalmas s megható mottóval indul: "Legyek a szél, mely hordja a magot..." Adná Isten, hogy a mi amerikai egyházaink hibáitól mentesen az igazi evangéliomi egyház megszervezése minél előbb sikerülne. Hordozzuk imáinkban evangélikus testvéreink egyházépítő munkáját.

+

Amsterdamban a Világ Egyházainak Tanácsa ült össze, hogy istenországa ügyében együttes munkára egyesítse az egyházak erejét. Dr. A. R. Wentz, a Gettysburg Seminárium elnöke szerint ez volt a legnagyobb esemény az egyház történetében a Reformáció óta. Előadásában a következő pontokban foglalta össze Amsterdam jelentőségét: 1. Amsterdam bebizonyította, hogy az egyházak közötti különbség sokkal kisebb, mint a Jézus Krisztus által kapott közös fundamentumunkon épített közös hitalapunk. 2. Amsterdam bebizonyította azt is, hogy amikor az egyházi felekezetek megosztják kincsüket, mindannyian gazdagodnak általa. 3. Amsterdam világosan mutatta, hogy férfiak és nők, eltérő koru emberek és különböző nyelvek és nemzetek képesek együtt imádkozni, biznyságot tenni és együtt dolgozni istenországaért. 4. Amsterdam rámutatott arra, hogy az Ige evangélioma nincs kötve sem egy vallásfelekezethez, sem egy politikai és gazdasági rendszerhez. 5. Amsterdam létrehozott egy olyan szervezetet, amelynek keretében a világ keresztyénei együtt állhatnak meg, beszélhetnek egymással, szolgálhatnak együtt, megsokszorozhatják a barátságot és a félreértéseket kiküszöbölhetik.

+

A United Lutheran Church Philadelphiában tartott zsinati gyűlése külön időt szentelt Ordass Lajos püspök ügyének. A zsinati gyűlés három pontban hozott határozatot ebben a kérdésben: 1. Felhívja összes gyülekezeteit, hogy Ordass Lajos püspököt állhatatosan hordozza imádságában. 2. A U. S. Committee of the Lutheran World Federation-t felhatalmazza, hogy minden birtokában levő adattal győzze meg a magyar kormányt az ítélet igazságtalanságáról és igazságának alapján a felmentését kérje. 3. Felhívja az összes Keresztyén Egyházakat ennek a nagy jelentőségére és kéri, hogy minden igénybe vehető erejével segítse Ordass püspök ügyét igazságra. Dr. Fry, a zsinat elnöke tett még megjegyzést az ügyhöz, ugymond: "ha esti imámban elfelejtetem Ordass Lajos nevét, mintha az Ur rángatná meg a karom, kérdeven, nem felejtettem-e el valamit." A sok millió evangélikust képviselő zsinat megható együttérzéssel állott Ordass püspök mellé és azzal a gondolattal osztott szét, hogy a világ rendjében nem minden folyik tisztességesen és az ügyek nem szolgálják a világ népeinek boldogságát.

+

FELHIVÁS

A Németországban élő hontalanok, amennyiben politikai és erkölcsi megbízhatóságuk bizonyítható, az Egyesült Államokba való bevándorlásra jelentkezhetnek. Sajnos nem mindenki juthat be erre a kvótára. Felhívjuk amerikai magyar evangélikus testvéreinket, hogy amennyiben rokonaikat, barátait vagy ismerőseiket szeretnék bevándorláshoz segíteni, úgy azonnal tegyenek lépéseket ez irányban. A felekezeti alapon való kezelés inkább a magunk felelősségét akarja kidomborítani. Mi vagyunk eddig legjobban elmaradva s a kérdés valóban az, hogy ti evangélikusok is tegyétek meg a kötelességeket hittestvéreitekkel szemben. Mivel pedig evangélikus egyházi pénzt kell igénybe venni ezeknél a segítéseknél, érthető hogy evangélikus emberek támogatására kell felhasználnunk. Sajnos azonban eddig még semmit se tettünk, mert nem történt evangélikus népünk részéről se munka, se otthon felajánlás. Ha valaki személy szerint szeretne valakin segíteni, úgy azt is kérvényezheti. Felelősséget ma általában az állam vállal s így a régi korlátoltságok is csak részben állanak fenn. Kérjük evangélikus testvéreinket, hogy ha legalább lakást tudnak felajánlani, úgy jelentsék azt be lelkészüik útján. Ha valaki olyan helyen él, ahol nincs egyház, úgy írjon az Erős Vár szerkesztőjének, aki igyekszik segítségére lenni hiveink ez irányu igyekezetének. — Olvasuk el az Erős Vár 8-ik napján írottakat és vegyük szívünkre ezt a ma mindennél fontosabb kérdést.

HÁZI OLTÁR

“Légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját.” Jel. 2:10/b.

Kedves Jegyespár:

Ez ünnepélyes perc isteni üzenete szétáradó fénye egyszerre világít rá nemcsak a jelenre, de a multra is és egyben a jövőre is. Gyermekekarcolatok rajzolódnak élelem azokból a kedves évekből, amikor hitünk igazságait plántálgattam lelketekbe és a konfirmációra készítettelek elő. És arra gondolok, hogy mint magvető lelkipásztor a ti kedves szüleitekkel együtt vajjon mi magunk is **hivek** voltunk-e lelketek áldott talajának a művelésében? Elég erélyesek, elég szeretők, a jóra buzgón intők és küzdelmeitekben elég megértők voltunk-e? Mindenek felett, hűek voltunk-e annak a Megváltónak a megmutatásában, akinek követése bennetek az élet igaz ösvényein tarthat meg?

Bizony örülök, hogy házasságra lépétek előtt az Urvacsorájához járultatok. Az isteni kegyelemnek ez az ajándéka menti fel a lelkipásztort és a szülőket attól, hogy gyarlóságaink következményeiért remegjünk. De a ti számotokra is erő és a legnagyobb vizsgálat, hogy ifjúságotok elesése miatt, tévedése miatt sem földön, sem égen nem vádolhat többé senki. Az a Megváltó Jézus, aki érdemei és engedelmissége által elfedezi a mi bűneinket, most újból megáll előttetek és ezt mondja néktek: **Légy hű mindhalálig...** vőlegény és menyasszony testvérem...

Légy hű. Megalkuvás nélküli parancs. Nem feltételekhez kötött válaszjog, hanem utat jelző parancs. Nem csak akkor, ha nem jönnek közbe próbás idők, ha nem rázzák viharok a családi együttélés kis otthonát, ha nem változik egyiknek vagy másiknak az ereje és nem hervad le az ifjúság szépsége, vagy gond és bánat nem ül tanyát az utak szegélyére, hanem mindig és mindenben és pedig: Mindhalálig... Nem gyenge, hitvány gondolkozásu embereknek sugva mondja, hanem nyíltan és érthetően: Légy hű mindhalálig...

Tudjátok, hogy mi a hűség? Hű a virág, amelyik nem korcsosodik el bogránckóróvá, hű a fa, amelyik nem válik meddővé, hanem érleli gyümölcsét a maga idején. Hű az a férfi és az a nő, aki isteni rendeltetése alapján hű marad a legmagasztosabb emberi és isteni erkölcsi ideálokhoz, akit nem hajtogat és nem mártogat be hitvány érdekek szele a sárba, hanem megmarad fenkölt, meggyőződéses keresztyén erkölcsi magaslátán. Hű az az ember, aki megmarad a krisztusi élet útján akkor is, amikor körülötte pénzért árulják a meggyőződést, amikor körülötte lerombolják a hitet és erkölcsöt a hitetlenek és hazát árulnak a nyomorultak.

Légy hű mindhalálig... az egyházadhoz, születeikhez és mindenek felett ahoz a krisztusi uthoz, amelyik felemeli az otthon életét és meg-

menti a nemzet tiszta jövőjét.

S mikor mindezt halálig őrízitek szívetekben, akkor de és csak akkor mondja Isten angyala utján az Ur: “neked adom az élet koronáját.” A korona a célhoz jutást, a mű befejezését, az élet diadalát, győzelmét jelenti.

Gyermekeim, ettől az oltártól, ahol egyszer már Istennek, most pedig egymásnak tesztek fogadalmat, nem mentek el egyedül: veletek megy az élet Ura, lelkünk Megváltója. Utatok után száll lelkipásztori, szülői és gyülekezeti imánk. Vegyétek át ennek a titkos erőnek ajándékát és legyetek hűek mindhalálig, hogy tietek lehessen az örökéletnek koronája. Amen.

FÁKLYAFÉNY

Irja: Fehér Józsefné

Régi tapasztalat már, hogy az igazi barátot az ember csak akkor ismeri meg, ha saját sorsa és körülményei megváltoznak.

A barátok kiválasztása egyike a nehéz, de fontos feladatoknak.

A barátság semmi körülmények között nem állhat csupa udvariaskodásból és cimboráskodásból.

A barátoknak egymásban kölcsönösen tisztelni kell olyan ideálokat, amik felé magunk is törekszünk. Hiszen barátainkban éppen a jót, a szépet, az erőset és a nemeset akarjuk megtalálni.

A jó barától nem hízkelést és hibáink el-takarását várjuk, hanem inkább gyengeségeink megjavítását. A jó barát olyan, mint az orvos, aki idejében figyelmeztet olyan dolgokra, amik-ből veszedelem származhat.

Ha egy barát nem meri megmondani a hibáinkat, az olyan mint a gonosz szomszéd, aki nem figyelmezteti gyermekeinket, hogy ne játsszanak gyufával, amikor szüleik távol vannak.

A jó barát nem lehet számitó, haszonleső, aki önérdékből akarja velünk a kapcsolatot fenntartani. A jóbarát ellenkezőleg mindig kész az áldozatra, még akkor is, ha neki hátránya származik abból.

A jó barát Krisztus hívő, mert igazi barátság csak krisztusi igazság és szeretet alapján lehet állandó.

A barátság alapját nem anyagi körülmények szabják meg. Szegény embernek több igazi barátja lehet, mint a gazdagoknak, akik körül sok hamis ember szeret dörzsölődni.

Igen szomorú sorsu ember az, akinek nincs egyetlen barátja sem ezen a nagy világon. Az ilyen ember valószínűleg nemcsak másokban, de önmagában is csalódott, mert a barátság nem csupán abból áll, hogy másoktól akarunk kapni valamit, hanem abból is, hogy mi is hajlandók vagyunk lelki, szellemi, sőt anyagi értékeinket szeretettel megosztani másokkal. Keresztyén embereknek kell, hogy sok igaz barátjuk legyen.

"AZ ÖVÉI KÖZÉ JÖVE ÉS AZ ÖVÉI ÖTET BÉ NEM VEVÉK."

János evangéliomának első fejezetében találunk ilyen panaszító szavakat. Nem is panasz, hanem kiá.tó vád az emberi lélek érzéketlensége, kegyetlensége ellen. Szomorú képe a Megváltóját be nem fogadó hitetlen világnak. Sokszor dobunk már követ azokra az emberekre, akik az egyszerű ács fiában nem ismerték fel az Isten Fiát. Néha, néha azonban az is eszünkbe ötlük, hátha én is ott lettem volna?

Pedig ott vagyunk amerikai magyar evangélikus népem mindannyian. Mert Jézus azt mondotta egyszer, aki befogad egyet az én kicsinyeim közül, engem fogad be. Es most zörgetnek, éhes, árva, elhagyott, hazátlan gyermekei a mi Megváltónknak s az Amerikai Kormány pedig megnyitotta a kapukat és azt mondja: ime lássátok, ott vannak, az ut nyitva, ki fogja befogadni őket? És erre a szóra a római katolikus egyház azt mondotta, huszezer ember számára van hiveink között hely és munka, a zsidó egyház azt mondotta, mi adunk tizenhétezer hitsorsosnak kenyeret és otthont, az evangélikus egyház azt mondotta, mi még nem készültünk el, nekünk van hatvanöt ember számára biztosított helyünk. Ugy van, ahogy olvasod Kedves Testvérem, nem sajtó hiba, hanem késedelmünk, szegyenünk és végzetessé válható közönyünk. Nincs egy kis zugod, farmod vagy más lehetőség, amit felajánlanál? A te magyar büszkeséged, sok beszéded most az életmentés pillanatában csakugyan a tehetetlenség párnája alá bujik?

Nem könnyű ma lakást biztosítani, munkát szerezni és fe.e.össéget vállalni. De talán valamelyiket mégiscsak megtudnád tenni és egy magyar testvéred számára megnyitnád az élethez az utat. Oh mennyi panaszt hallgattam már amiatt, hogy valaki rokonához jött, mint kívándorló és másnap már munkába kellett mennie. Bizony sok minden fájhat nekünk is. Fájt az, hogy rokonunkhoz jöttünk s nem nyitottak ajtót, kitértük két karunk, hogy átöleljük régen látott testvérünket s idegenül és közönnel fogadták azt. Bizony fájt... S most gondoljuk meg Testvérem azt, hogy évek hosszú során át a honatalanság, a bizonytalanság, az éhesség és a ruhátalanság farkasával küzdő embertársaink előtt végre megnyitották Amerika felé, a kenyér hazája felé az utat s onnan néznek át kérő tekintetek, ki fog engem befogadni, ki nyit ajtót a számomra?

Iskolatársaid, testvéred gyermekei, tanítói néznek felétek Evangélikus Magyar Testvéreim, mit fogtok tenni? Legalább megpróbáljátok? Vagy talán még az Evangélikus Világ Akcióra kért adományt is a zsebedben hordod, amelyikből addig is, amíg történik valami velük, kenyerük vagy orvosságuk lehetne".

Testvéreim, álljunk szembe ezzel a kérdéssel és kérdezzük meg magunkat, hátha mégis valahol tudnánk helyet szorítani... Vagy majd rólunk is azt írja a történelem: "az övéi ötet bé nem vevék?"

Brachna

JEGYZŐKÖNYV,

mely felvétellett az AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUS KONFERENCIA 1948 Május 31-től 1948 Junius 1-ig bezárólag, Bethleehem, Pa.-ban tartott KÖZGYÜLÉSÉRŐL.

JUNIUS 1, 1948. Negyedik Sessio.

A gyűlést ismét Stiegler Ernő főesperes vezeti. Kérésére Brachna Gábor a magyarnoni egyházat és vezetőségét ajánlja és kéri Istennek küiönös kegyelmébe.

A megnyitó után Dr. Stiegler Főesperes benyújtja lemondását s kéri a Konferenciát mentse fel további szolgálata alól. Becker esperes hozzászólásban elimerést ad a főesperesnek eddigi munkájáért s kéri a Konferenciát, hogy a főesperes ur lemondásával együtt az ő lemondását is vegye tudomásul. Mindketten lemondásukban határozottan kifejezésre juttatták, hogy újraválasztásukat semmiképpen se vállalhatják.

Ormay János lelkész fejezte ki a Konferencia nevében őszinte hátáját eddigi munkájukért. Majd pedig indítványt tett az ujonnan megválasztandó tisztviselőkre nézve.

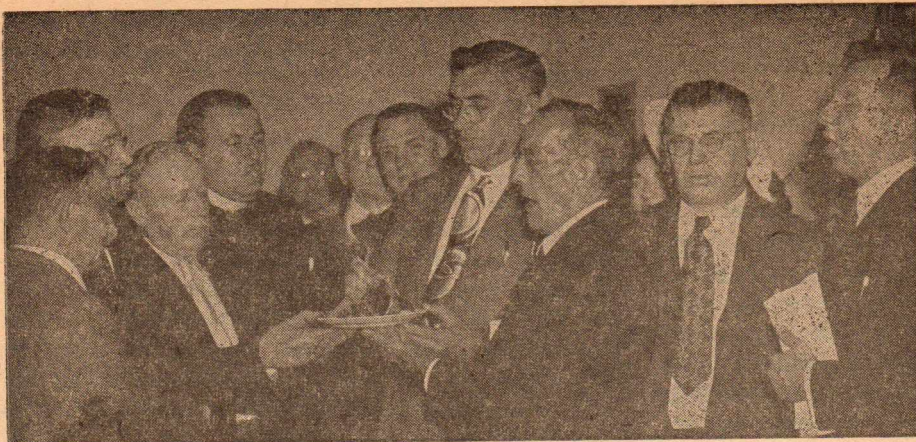
Ajánlja főesperesnek: Leffler Andort. Nyu-

gati egyházmegye esperesének: Brachna Gábort. Egyházmegyei jegyzőnek: Flisser Ferencet.

Becker Jakab folytatja az ajánlást és pedig keleti esperesnek: Ormay Jánost, pénztárosnak: Holéczy Sámuel, ellenőrnek: Bendes Istvánt és Kunos Jenőt.

Miután a jelöléseket a Konferencia egyenként pártolta, a közgyűlés a fentnevezetteket egyhanguan megválasztottnak nyilvánítja.

Kérdés tárgyává vált, hogy a Magyar Konferencia használja e megválasztott lelkésztisztviselőinél az "esperes" elnevezést, vagy pedig az amerikai kifejezés fedné teljesebben egyházi tisztségük jellegét. Pósfay György úgy látja jónak, hogy magyar körökben és Magyarországra felé maradjon meg az 'esperes' elnevezés, mivel az itteni "elnöki" kifejezés szokatlan a hazai egyházi körökben s zavart okozna. Ennek a megjegyzésnek alapján a Konferencia hatá-

Kép a pittsburghi mortgage égetésről. Balról jobbra: Holéczy Sámuel, tb. tanácsos, id. Molnár József, Nagy József S. S., Nt. Markovits Pál, Rev. D. Houser superintendent, Gergely Károly, Liska György alapító tagok, Molnár András gondnok, Nt. Brachna Gábor állomásmester. — A kép a "Ne csüggedj kicsiny sereg" éneklése közben lett felvéve.

rozata az, hogy magyar megszólításban és levelezésben egyházi tisztviselőink a magyarhoni "esperes kifejezést használják, angol levelezésben pedig a "president" és a "vice-president" kifejezéssel élünk.

Ormay János indítványára a lelépő főesperest Dr. Stiegler Ernőt tiszteletbeli főesperessé, és Becker Jakabot pedig tiszteletbeli esperessé választja a közgyűlés.

A megválasztott tisztviselők eskütétellel léptek be hivatalukba, a Konferencia hivatalos gyűlése alatt.

Becker Jakab indítványozza, hogy az Erős Vár főszerkesztője továbbra is Brachna Gábor esperes legyen, a kiadóhivatalt pedig tovább is Markovits Pál, pittsburghi lelkész végezze. A Konferencia egyhanguan magáévá teszi az indítványt.

A nyílt fórum apró kérdésekben igyekszik feleletet adni, melynek azonban nem volt határozati jellege. Főképpen egyházi kiküldöttek tesznek fel sok megfontolást érdemlő kérdést.

Ezután a Konferencia köszönetet mond a vendéglátó gyülekezetnek és Ormay János lelkész urnak.

Üdvözlöt küld Dr. Franklin C. Fry, a U. L. C. A. elnökének.

Megbizza Bendes István és Flisser Ferenc lelkészeket, hogy az Egyesült Államok elnökének, Harry S. Truman-nak táviratot küldjön a D. P. ügyében. Megbizza a titkárt, hogy a személyes szívességet hozott bethlehemi egyháztagoknak levelet küldjön a Konferencia nevében.

Ugyancsak üdvözölni kívánja a komoly okok miatt elmaradt lelkésztestvéreket s kifejezést adva annak a reménynek, hogy legközelebbi találkozásunkon összes lelkészeink és gyülekezteink résztvehetnek a Konferencián.

Köszönetet mond a Konferencia Markovits Pál jegyzői munkájáért.

Pósfay György a magyarhoni ev. egyház háláját tolmácsolja a gyülekezeteknek a feljűk nyújtott segélyekért és jóakaratóért.

A Konferencia hivatalos meghívást kapott

a pittsburghi gyülekezet részéről, akik 25 éves jubileumi ünnepségüket a Konferencia meghívásával óhajtják megünnepelni. A meghívást elfogadta a gyűlés.

Ajánlás történt arra, hogy a mindenkori titkárok őrizzék meg a Konferencia minden anyagát a levéltár részére.

Indítványozva, hogy a Konferencia hivatalos összehívása előtt egy lelkészi találkozó is rendeztessék. A gondolat szives pártfogásra talál és a lelkészek ígéretet tettek egy ilyen találkozásra.

Imával és az Erős Vár énekével hivatalosan bezáródott a Konferencia. Ugy lelkész valamint gyülekezeti kiküldötteink a megértés és szeretet jegyében váltak el egymástól. Bezárás után a Konferencia több tagja még résztvett a Wend gyülekezet esti istentiszteletén, melyen angol nyelven Kunos Jenő és Pósfay György hirdették az Igét.

Kelt Bethlehem, Pa. 1948 Junius 1-én.

Hittestvéri szeretettel
Markovits Pál, s. k.,
jegyző pro tempore

JÉZUS ÉS A VEREBEK.

Egyik napon a gyermek Jézus olyan helyre ment, ahol hurkokat állítottak fel, hogy madarakat fogjanak és több gyermek állt ott.

Jézus így szólt hozzájuk: "Ki állította fel ezeket a hurkokat Isten ártatlan teremtményei ellen? Bizony, úgy kellene hurokkal megfogni az ilyeneket, amint a madarakat megfognák!" És ekkor meglátott tizenkét verebet, melyek élettelenül feküdtek a földön. Kezét kiterjesztette föléjük és szólott hozzájuk: "Röpüljétek el és amíg éltek, emlékezzetek rám!" Es ime, azok felálltak és hangos csiripelés közben továbbrepültek. A zsidók pedig, akik látták ezeket, nagyon elcsodálóztak és a történeteket elmondták a papoknak.

BOLDOG EMBEREK

(Olvasandó János 6.)

Irta: Varga László ev. lelkész

Klagenfurtban jártam. Alig hagytam el az állomás épületét, a legelső utcán, a "Bahnhof Strasse"-n feltűnt egy-két derüs arcú ember, kiknek kezében nagy kocka-alaku dobozt fedeztem fel, amelynek oldalain a közismert négy betű: C. A. R. E. volt olvasható. A már említett vasuti utcát keresztező Rosenthaler Strasse-ból pedig egymásután jönnek az ilyen csomagokat hozó boldog emberek. Vannak közöttük jugoszlávok és ukránok, osztrákok és slovének, magyarok és volksdeutschok és én nem is tudom hirtelen felsorolni milyen nemzetiségűek, kik valamennyien boldogan viszik terhüket. Az idősebbek és gyengébbek sokat pihengetnek vele. Asszonyok, leányok ketten is fogják a dobozt átkötő vaspántot, hogy jobban haladjanak. Vannak akik batyuba kötik, mások hátizsákba gyömöszölik és úgy viszik terhüket. Olyannal is találkoztam, aki nagy boldogan fején egyensúlyozta az ismert dobozt. Ahány nációbeli, anynyiféleképen hordozza kincsét, gyenge élelmezésének több kalóriát tartalmazó pótlékát, az erőt és életet jelentő CARE csomagot.

Boldog emberek! Mondják a járó-kelők, akiknek jórésze sokkal jobb körülmények között él ugyan, de az ajándék látása és az abban sejtett Ausztriában pénzért is nehezen beszerezhető izesebb falat, felcsiklandozza kívánságukat és felkelti irigységüket.

Milyen szerencsétlenek pedig ezek a megajándékozottak! Legtöbbje magán viseli a régi, boldogabb élet nyomait. Annál fájdalmasabb mostani nyomorusága. Fájdalmuk külsőjükön is megállapítható. Nem csak testileg soványak és gyengék, nemcsak arcuk sápadt és redős, hanem szemük is beesett és fénytelen, tekintetük pedig fáradt és réveteg. A csomag súlyának terhe alatt az élet terhét érzik, talán a régi boldog idők emlékeit forgatják eszükben és arról gondolkodnak, hogy valamikor semmibe se vették a mindennapi élet azon szükséges kellékeit, amit most itt a nyomoruságban olyan boldogan visznek.

Boldog emberek! Elnézem őket. Megértem boldogságukat. Tudom magam is, hogy mit jelent a hontalanság nyomorusága: közepette az élelem, a kalória. Táplálója a testnek és erősítője a legyengült, elcsigázott szervezetnek. Tudom azonban, hogy ez nem minden. Az elgyengült és elcsigázott szervezetben elgyötört és kétségbeesett lélek lakozik, mely a testnél is jobban szorul erősítésre, különben elsoványodna a bizonytalanság kétségbeesztő utvesztőin. Mennyi ilyen összetört lelkű emberrel találkoztunk naponként, akinek lelke telve van félelemmel és nyugtalansággal. Panaszodik, méltatlankodik,

zugolódik és fut a testi élet jólétének fokozását kínáló minden lehetőség után, de lelkével s annak erősítésével, pláne megmentésével mit sem törődik.

Olyan ma is az ember, mint két ezer esztendővel ezelőtt volt. Ha valaki ad egyszer neki egy darab kenyeret, vagy más eledelt, azt ismét felkeresi és isteniti, mint Kapernaumban Jézust másnap is felkereste az a tömeg, amelyiket előző napon a Galileai-tenger partján megelégitett. Jézus természetesen ismét szeretettel és türelemmel és megértéssel és odaadással fogadja őket. Oly hangon beszél velük és olyan szellemben, amelyet nemcsak megértenek, de szívesen is hallgatnak. Beszél nekik az evésről és ivásról, a kenyérről, testről, vérről, éhségről és szomjúságról és beszél nekik az életéről: (Olvassátok el János evangéliumának 6. fejezetét.) Beszéde közben feltárja előttük a mennyei kenyeret, amelyet az Atya ad nekik.

Szavainak hallatára önkénytelen feltör szívükből a kérés: "Uram, mindenkor ezt a kenyeret add nekünk!" Kérésükre rámutat Jézus a lélek örök táplálékára, mikor így szól hozzájuk: "Én vagyok az életnek kenyere, aki hozzám jő, semmiképpen meg nem éhezik s aki hisz bennem, meg nem szomjuhozik soha.

Tanítása tiszta, világos és félreérthetetlen. Jelen időben és Magáról beszél. Nem mondja tehát, hogy emlékezzetek rám, tanításomra, cselekedeteimre, szavaimra és beszédemre, mert ezek jelentik az élet kenyerét. Nem! Félreérthetetlenül saját magáról, személyéről beszél, mikor azt mondja: "Én vagyok az élet kenyere!" Határozott kijelentésében jelen időt használ. Nem mondja, amint mondani szoktuk haláluk után azokról, akik áldás voltak a világnak. Jelen időben szól: "Én vagyok" mondja, ami kétségbevonhatatlanul jelenti hogy nem csupán volt, hanem ma is van, mert Ő tegnap és ma és mindörökké ugyanaz. Nélkülözhetetlen a kenyér ma is tested számára, ugyanolyan nélkülözhetetlen Ő a lelked számára. Nem Messiás, modern szót használok, nem politikai vezér Ő, aki testi világi jólétet ígér, hanem kenyér, táplálék, megtartásodnak és erősítésednek biztosítéka. Olyan kenyér azonban, mely nem csodálatra, de nem is imádatra adatott, hanem izlelésre és élvezetre, tehát valódi lelki eledel, életnek kenyere.

A mindennapi kenyér szükséges és nélkülözhetetlen ugyan a testnek, nincs azonban benne élet. Jézus pedig erő, élet és üdvösség. A mindennapi kenyér, illetve ezen gyűjtőfogalom alá tartozó minden eledel — még az annyira irigyelt izes falatok is — máról-holnapra tudják csak megtartani, illetve felerősíteni a testet, mert mulandók, mint maga az ember. Ő azonban örökkévaló, aki örökéletet jelent és biztosít mindazok számára, akik őt elfogadják.

Boldog emberek — Krisztus követői az ilyenek. Akik ez örök mennyei táplálék birtokában

könnyen viszik terhüket, akármilyen nehéznek lássék, sohasem panaszkodnak, mindig nyugodtak, megegyedettek, valóban boldog emberek, akiken meglátszik e kenyer élvezetének áldása.

Nyomorúságban sinylődő hontalan testvéreim, vagy boldogságban élő otthonmaradottak! Be akartok lépni ezen emberek közösségébe? Fogadjátok el lelketek örök táplálékul ezt a mennyei kenyeret. Éljetek vele mindig, örömben-bánatban, jólétben-nyomorúságban, megegyedésben-szükségben, éljetek vele és érezni fogjátok mily jó az Ur! A világ fiai pedig csodálkozva, irigykedve néznek majd reátok — mint a csomagokat vivő szerencsétlen testvéreitekre és ugyanazt fogják mondani reátok is: "BOLDOG EMBEREK!"

(Kellerberg, Ausztria)

MI LESZ VELÜK?

Megszámlálhatatlan ma azoknak a magyaroknak a sora, akik hazátlanul, lelkileg és testileg megviselve keresik egy boldogabb jövőhöz vezető utat. Talán az európai magyar sors ezer évének legnehezebb szakaszához érteztünk el most, amikor az államalkotó és fenntartó Magyarország egy igen értékes része áll kifosztottan és bénán Európa közepén, a megszállás alatt lévő Németországban.

Mi lesz a sorsa ezeknek a magyaroknak, akiket a már holt európai és a még élő ázsiai diktatúrák könyörtelenségei üttek ki hazájukból? A hontalanság keserű és igen szűkös kenyerén, egy a gazdasági és kulturális életének mélypontján lévő Németország légereiben és tömeglakásaiban, nélkülözve az emberi élet primer szükségleteit is, kérdőn merednek a világba. Jön-e segítség, lesz-e szabadulás? Tudják jól ezek a magyarok, hogy sorsuk függvénye a nagy világeseményeknek. De az idegfeszítő várakozást még sulyosabbá teszi életük sivársága, mely megfosztja őket a kultur és civilizált ember minden apró örömétől.

Mi lesz akkor, kit terhel a felelősség, ha ezek a magyarok a teljes erkölcsi és anyagi nihilizmusba sülyedve megsemmisülnek? Terhel-e az ő elpusztulásukért minket amerikai magyarokat a felelősségnek egy töredék része? És ha a felelet igen, ha nyugodt lelkiismerettel nem tudunk nemet mondani, akkor az isteni és emberi törvények szerint segitenünk kell.

Segíteni, de hogyan amikor a segíteni tudó már végső erőfeszítéseit teszi, amikor már ereje fogytán van. Ennek ellenére talán tudunk találni új utat és módot a segítségre. Új eddig még nem járt utat, mely a segíteni akarót sem adóztatja meg minduntalan és a rászorulóknak a segítségen kívül megadja a munka örömét is.

S ha nem, úgy írjuk rá a németországi Magyarország fejfájára: "Mint oldott kéve, széthull nemzetünk."

Szentmiklós

EGYETEMES HIREK MAGYARHONBÓL

ELNÉMULT AZ UJ HARANGSZÓ

A magyarhoni evangélikusok kedves néplapja a Harangszó, mely közel 40 éven át szolgálta az evangélikus családokat, elnémult. Folyó évi szeptember hó 12-én a magyar kormány azonnali hatállyal betiltotta. Az orosz megszállás alatt az Ujharangszó nevet volt ugyan kénytelen felvenni, bár továbbra is a régi szellemben hívogatta a hittestvéreket az édesanya, az evangélikus egyház kebelére. Közleményei, hiriei, melyek az otthoni egyház mai képét rajzolták, elnyomatását, küzdelmeit és reménységét hozták hetenként a vasfüggöny mögül is felénk, nagy szolgálatot tettek a hontalanságban élő evangélikusok között. Elnémulása azért nekünk még jobban fáj talán, mint az otthoniaknak, mert ezután semmit sem fogunk hallani édesanyánkról, otthoni evangélikus egyházunkról. Amidőn mindezeket fájdalommal közöljük, szeretettel kérjük evangélikus testvéreinket, hogy ennek a kedves lapnak ide is pontosan érkező számait egyelőre ne várják, a kiadóhivatalt kéréseikkel ne terheljék, sulyos helyzetét írásaikkal ne nehezítsék. Imádkozzanak inkább azért, hogy küldjön a kegyelmes Isten mielőbb egy Simándy Pált, aki ha kell élete árán is megszólaltassa ismét az elnémult harangot, melynek szavát annyira várjuk itt kinn, hogy hontalanságunk szomorú napjaiban közölje velünk ismét hétről-hétre édesanyánk, evangélikus anyaszentegyházunk áldó és boldogító üzenetét. Való.

AZ ÁLLAMOSITOTT ISKOLÁK ADATAI

A felekezeti iskoláknak az állam által való átvétele Magyarországon már szinte mindenütt megtörtént. A kultuszminisztérium közlése szerint a következő iskolákat államosították:

Református iskolát 1079-et, evangélikust 385-öt, unitáriust 1-et, római katolikust 2797-et, görög katolikust 141-et, görög keletit 18-at és izraelitát 32-t.

Ezekben az iskolákban 3485 református, 856 evangélikus, 1 unitárius, 9993 római katolikus, 321 görög katolikus, 20 görög keleti és 186 izraelita tanerő működött. A felekezeti iskolákban a tanulóknak számának megoszlása a következő volt:

Református 151.548, evangélikus 34.264, unitárius 30, római katolikus 439.525, görög katolikus 16.382, görög keleti 451 és izraelita 3486.

Az iskolák államosításával kapcsolatosan megszüntették a tanítóképzőket és jövőben a tanítókat pedagógiai főiskolákon képzik ki. Szeptemberben négy városban indul meg a pedagógiai főiskolák első évfolyama: Budapesten, Szegeden, Debrecenben és Pécsen.

Ezek szerint tehát 4.453 felekezeti iskola, 14-862 tanerővel és 6"5.686 tanulóval került állomósításra.

HONFOGLALÁS GYÖMÖRÉN

Gyömöre Győr megyében a győr—pápai vasutvonal melletti mintegy 1300 lelkes katolikus község. Régi magyar település. A földosztás után népe kis- és torpebirtokosokból, napszámosokból és gyári munkásokból tevődik össze.

Payr Sándor egyháztörténete szerint Gyömörén a reformáció utáni időkben virágzó evangélikus gyülekezet volt. Több lelkésze neve is ismeretes. E gyülekezet az ellenreformáció sötét idejében teljesen megsemmisült. Azóta Gyömöre a felpéci anyaggyülekezet szórványja. Szórványból a legutóbbi évtizedek erőrekapása révén lett fiókegyházzá.

Összehasonlításként néhány adat! Gyömörén három évtizeddel ezelőtt mindössze 7—8 evangélikus család volt. Részben a reformáció korának leszármazói. Köztük három nagybirtokos. Iskolaköteles gyermek akkor 6—7 volt. Ma az evangélikus családok száma 36, ezek nagy többsége is vegyes házaspár; evangélikus iskolaköteles tanulóké 33. A lélekszám: 121. Az új családok legtöbbször gazdasági cselédből és napszámosból lett újbirtokos és gyári munkás. Testvéri közösségben él velük mintegy 20 lelket számláló reformátusság.

E maroknyi evangélikusság nagy lelki igénye, hogy nincs oly helysége, hol istentiszteletet tarthatna, a vallástanítást és konfirmációi oktatást elvégezhesse. Eddig egy kis kölcsön-szobában tartottunk istentiszteletet. Ennek ablakai is a legutóbbi időkig hiányoztak. Legutóbb a ház igénybevétele miatt e kis kölcsön-szobát is felmondták az új tulajdonosok. Hitoktatásra a gyömörei három tantermes és kilenc tanerős állami iskola tulságos igénybevétele miatt vagy az iskola másvallású gyermekeivel megtömött termének első padjaiban vagy magánlakáson vagy seholsem kerülhetett sor.

E körülmények keltették fel gyömörei evangélikus híveink lelkében egy kis imaház építésének gondolatát. A gondolat csakhamar templom utáni sóvárgássá, majd határozott tervvé érett.

A terv előbbreviteléhez nagymértékben járult egyházi téren a györmegyei evangélikus gyámintézet, mely feladatává tette a gyömörei imaház építését. Megmozdult a gyömörei kis evangélikusság. De amikor azt kérdeztem tőlük, mennyit ajánlanak az imaházra, még akadt közülük, aki 100 Ft-nál kevesebbet ajánlott volna. Segítségre siettek a tehetősebb gyülekezetek, köztük a pápai majdnem félezer forintos adományával. E megmozdulások eredménye azonban csak arra volt elégséges, hogy a 10 méter hosszúra és 6 méter szélesre tervezett imaház-

hoz szükséges téglát és meszet megvehettük. Ingyen telket Gyömöre község szíveben Acs Minay gyömörei gondnokunk ajánlott fel saját háza melletti kis kertben, a már megélt háranglábbal szemben.

Igenám! De akik már építettek vagy ma építésben vannak, tudják, hogy az építéshez nem elég a lélek, téglák és mesz. Mi is már-már azon voltunk, hogy az építés megkezdését jobb időkre halasztjuk. Isten azonban másként határozott. Templomépítési segély érkezett amerikai testvéreink áldozatkészségéből és ebből a segélyből Gyömörének is jutott néhány ezer Ft. Ez vezette be a gyömörei evangélikus honfoglalás csodáinak sorozatát. A környéken akadtak lelkes kőműves- és ácsmesterek, akik ingyen napokat szolgáltak. Az építést bevezető május 24-ikén tartott helyszíni istentisztelet óta istentiszteleté vált az imaház építése. Gyömöre evangélikussága, reformátussága, a felpéci anyaggyülekezet evangélikus ifjúsága kivétel nélkül lelkesítette a maga ingyen-napját e honfoglalásban.

A munka első szakasza július elsejével befejeződött. A gyömörei imaház letisztogatlan állapotban, ablakok és ajtó, tüzfalak és mennyezet nélkül, de cserép alatt várja a munka folytatását. Hogy miből folytatjuk és fejezzük be az építést, nem tudjuk. Egyelőre minden pénzünk elfogyott. Egy azonban nem fogyott el. A hitünk. Ezt táplálja és erősíti Isten szent ígéte: "ki elkezdette bennetek a jó dolgot, elvégzi..." Nem tudjuk miből, nem tudjuk hogyan építünk tovább, de mi már az avatás napját is kitűztük magunkban. Ha Isten kegyelme megengedi, ez év reformációi emlékünnepe Gyömörén nemcsak egy szép kis imaház homlokán ragyog, hanem egy csodálkozva örvendező gyülekezet ajkán csendül fel evangélikus egyházunk honfoglalásának bizonyosságául az "Erős vár a mi Istenünk."

Mindezt pedig nem azért írjuk ide, hogy újabb adományokért esedezzünk, hanem azért, hogy bizonyosságot tegyünk arról, hogy Isten ma is építi egyházát, tehát célja van vele. Szolgáljon ez a kis cikk bátorításul azoknak a gyenge gyülekezeteknek és szórványoknak, ahol az iskolák államosítása miatt mindinkább sürgető egyházi feladattá válik az imaházépítés. Ilyen honfoglalást mindenhol végezhetünk, csak lelkes katonaság kell hozzá. Ne csüggedj el kicsiny sereg....

Dr. Györffy Béla
felpéci evangélikus lelkész.

JÉZUS ÉS AZ OROSLÁN.

A mezei állatok tisztelték Jézust és a madarak nem félték tőle. mert nem ijesztette el azokat magától. sőt még a pusztai vad állatok is érezték benne Isten hatalmát és készséggel szolgáltak neki.

Egyik napon Jézus közel a pusztához hegyi ösvényen haladt és ime, oroszlánt látott, melyet embercsoport üldözött kövekkel és dárdákkal, mert meg akarták ölni.

De Jézus feltartóztatta őket ezekkel a szavakkal: "Miért üldözték Isten teremtményeit, melyek nálatok nemesebbek? Sok emberi nemzedék kegyetlensége következtében váltak az ember ellenségévé az állatok, jólehet barátaitoknak kellene lenniök. Amint bennök Isten hatalma megmutatkozik, ugyanúgy mutatkozik meg hosszútűrése is. Hagyjátok abba ennek a teremtménynek üldözését, amely nem akar nektek fájdalmat okozni. Nem látjátok hát, miképpen menekül előledek és mennyire megijedt dühötöktől?"

Az oroszlán ekkor hozzá ment, Jézus lábai elé telepedett és ragaszkodott hozzá. A nép pedig ekkor csodálkozással és így szólt: 'Nézzétek, ez az ember minden teremtményt szeret és még a pusztai állatainak is uralkodik és azok engednek neki.'

(Aram nyelvű ós-evangéliumból)

SZIVES MEGHIVÁS

A Clevelandi Első Gyülekezet kebelében működő Luther Márton Betegsegélyző és Templom Egylet tagjai sorába hívja Cleveland evangélikus népét. Az Egylet gyűléseit tartja minden hónap harmadik vasárnapján délután 3 órakor a 2830 East Boulevardi Evangélikus Iskolateremben.

AZ ÚJ MAGYAR ÁBÉCE

megjelent és kapható 75 centért a pénz előzetes beküldése mellett az Expert Printing Co.-nál
103 HAZELWOOD AVE., PITTSBURGH 7. PA.

A teljesen új rendszerű magyar ÁBÉCE írója **Sebestyén Endre**, aki hét éves magyarországi tartózkodása alatt előbb a debreceni Tisza István Tudományegyetemnek, majd a budapesti Műegyetemnek volt angol nyelvi lektora. Használható ez a 80 oldalas, képekkel ellátott könyv nemcsak MAGYAR NYÁRI ISKOLÁKBAN, de mindazok által is, akik a magyar írás-olvasást elsajátítani kívánják, mégha talán egy szót sem tudnak magyarul. Haszonnal tanulmányozhatják olyanok is, akik hiányos angol nyelvi tudásukat kívánják tökéletesíteni. Rendelje meg azonnal!

ADAKOZZUNK A LUTHERÁNUS VILÁG AKCIÓRA

Megdöbbenő, hogy evangélikus magyar népünk nem érti meg, hogy erre a célra úgy kell adakoznunk, hogy fájjon, hogy igazi áldozattá váljék. Megdöbbenő, hogy egyházaink nem tudják összehozni még a kvótájukat se, amikor a legkisebb és legszegényebb amerikai egyház is többet ad, mint a kvótája. Tudjuk, hogy minden családnak megvan a maga gondja és rokoni kapcsolata, ahol külön csomagokról kell gondoskodnia. De mégis tartozunk azoknak, akiknek sem rokona, sem ismerőse nincs Amerikában. Lelkészeinknek állandóan pirulnia kell, amikor azt kérdik tőlük, hogy a magyar egyházak mennyit hoztak össze erre a célra és szomorúan kell magyarázatokat keresnünk, mert bizony mindig hijjával vagyunk. Ne legyen hát egyetlen család se, amelyik megfelelkezik erről a szent és kiváltságos kötelességről. Aki magyar, aki hívő, akiben van szív, annak nem szabad elfeledkeznie a Lutheránus Világ Akcióról. Ezt és erre a célra nem kellene kérnünk, nem illik, mert erre mindenkinek önként és sürgősen kell adnia, aki keresztyénnek vállalja magát. Siessünk adakozni, mert minden késejelem egy-egy életnek ássa a sírját. Magyar evangélikus népünknek ezen a téren az élen kellene állania.

SZIVELYES ÉS KÖRÜLTERINTŐ KISZOLGÁLÁS

BODNÁR A. LAJOS

TEMETKEZÉSI INTÉZETE

3929 LORAIN AVENUE

MELrose 3075 vagy 3076 Cleveland, Ohio

LUKÁCS ISTVÁN ÉS FIA

TEMETÉS RENDEZŐK

Betegszállítás kórházba éjjel-nappal díjmentesen

12014 Buckeye Road

2728 Woodhill Road

CLEVELAND, OHIO

L. Onagare 7524

Cedar 0593

JAKAB ISTVÁN ÉS TESTVÉREI

A legrégebb magyar temetési intézet az Egyesült Államokban

8923 Buckeye Road

11713 Buckeye Road

CLEVELAND, OHIO

Washington 4421

Cedar 0364

EURÓPAI LEVÉL

Kedves Amerikai Magyar Testvérem!

Elöttem van az "Erős Vár" egy esztendő előtti száma, amely azt a felvételt közli, amikor Ordass Lajos püspök vállaira helyezték az allentowni Ev. Egyetemen a hittudományok disz doktori palástját...

Lapozgatom a Ti kis ujságotokat és jólesik olvasnom a sorokat, amelyek Raffay püspök utódjának amerikai utjáról íródtak 1947 júliusában.

Ti szemtanui voltatok Ordass Lajos amerikai körútjának. Ti láttátok és hallottátok az ő igehirdetését. Ti erőt merítettetek azokból a szép, sorbaszedett mondatokból, amelyekkel megajándékozott Benneteket az ő kivételesen nagy tehetőségével és igazi papi nagyságában...

Testvéreim!

Mi, menekült magyarok, akik csak az "Erős Vár"-ból értesültünk Ordass püspök látogatásáról, — aggódva figyeltük az eseményeket... Mi lesz ennek a következménye? — merült fel a ami ma bekövetkezett... Igen, — megtörtént, gondolat bennünk s ki se mertük mondani azt, mert meg kellett történnie annak, hogy a Sátán itélkezhesék a jó felett, hogy az a szennyes lava, amely most szeretett Hazánkat szinig elborítja, — elnyelve azt a nemes férfiut is, akit mindannyian becsülünk!

Mi tudjuk azt, — amit Ti nem tudhattok, hiszen a távolság nagy és szavakkal nem lehet mindent kifejezni. Mi a magunk bőrén tapasztaltuk már az istentelenséget, amit a keleti veszedelem jelent Európában!

Csak két mondatot emelek ki. Az egyiket ime: "A püspök Pittsburghban léte alkalmával egyetlen szót sem szolt anyagiakról." A másikat: "Ugy állt előttünk, mint egy hitéért vérpadra induló szent, aki nem az embereket keresi, hanem csak az Istent!"

És most Ordass Lajos már elhagyta a vádlatok padját, amelyen a pesti munkabíróság háromszentendi feyházra ítélte, — "csalásért". —

A menekült magyarság lélekben erős, de testileg már annyira megtört, hogy ezt az ítéletet már nem is fogadta olyan nagy felháborodással, mint ahogy illett volna. Csapás ez, újabb ostromcsapás a magyar evangélikus lelkeken, — de tehetetlenül állunk vele szemben. Csak a hit, az imádság, amellyel Istenhez fordulunk, hogy adjon erőt egyik legfőbb lelkipásztorunknak, hogy a méltatlan ítéletet elviselhesse! Mást nem tehetünk!

Amerikai Magyar Testvérem! Akinek már több "Európai Levél" keretében vázoltam a sorsunkat, — megérted-e most már, hogy mi valamennyien hol vagyunk!? Milyen mélyen? Az emberi gyűlölet és gonoszság minden árnyalatát el kell szenvednünk nagy megpróbáltatásunkban!

Magyar Evangélikus Testvérek, ott a Tenge-

ren Tulon, a szabad USA-földjén! Felétek fordulok sokezer evangélikus magyar menekült Testvérem nevében, hogy tegyetek meg minden Töletek telhetőt és álljatok ki értünk a gátra! Most, amikor a Lutheránus Világszövetség bekapcsolódik az USA nagyszabású bevándoroltatási akciójába!

Ne hagyjatok bennünket magunkra! Láthatjátok, — eleven példával, hogy az a vihar, amely elől egyelőre megmenekültünk, nem kimél senkit sem. Mit törődnek azok a "munkásbirók", hogy milyen nagy ür támadt otthon, amikor az egyik főpáztort eltüntették! Sőt ez a céljuk! A lelki megsemmisítés! Minden eszközzel!

Az európai vihar növekedőben van! Mi lesz a sorsunk, — nem tudjuk! Bizunk Istenben! Ő a legfőbb erősségünk!

Gondolkozzatok s cselekedjete, idejében! Isten nevében!

Igaz testvéri szeretettel:

Szebedinszky Jenő.

GYÜLEKEZETEK

BETHLEHEM magyar gyülekezete jól sikerült süteményvásárt tartott október 2-án a vasárnapi iskolások rendezésében, míg a Winifred Fritch Young Women's Guild nov. 12-13-án tartotta évi bazárját. — CLEVELAND EAST SIDE kuglizó csapata sport filmet mutatott be november 4-én az iskolateremben, ifj. Dono András Tóth József vezetése alatt Hüvelyk Mátyi lakodalmát is lerendezte az ifjusági csoport november 14-én közkívánatra. Ezen szép esemény a Nagytiszteletű asszony vezetése alatt álló ifjusági énekkar munkája, melyben 71 apró gyermek szerepelt. Oltár Egylet öszi vásárját nov. 21-én tartotta meg nagy siker mellett. — DETROIT anyaggyülekezete jubileumi alap létesítését hátaozta el, hogy az egyházközségek 40 éves jubileumára készítenő épületjavítások és szépítések költségeit előre biztosítsa. Ezen gyülekezetben kaphatók magyar énekeskönyvek \$2.00-ért. — Ifjusági gyülekezete október 24-én ünnepelte meg Oltár Egyletének 5 éves fennállását szép keretek között. — PITTSBURGH evangélikus népe az adóslével elégetése után október hónapban befestette egyházi épületeit több mint \$700 árban. A tagok önkéntes adományai nagyban viselték a kiadásokat. Oltár Egylet a festésre \$75.00 adományozott. Gyülekezet minden vasárnap imáiba foglalja Ordass Lajos ev. püspököt, báró Radvánszky Albert és Nt. Varga Sándor magyarhoni ev. vezetőket, akik hitükért börtönt szenvednek. — DETROITBAN október 10-én vendég lelkész prédikált a gyülekezetben, Nt. Papp János László búfalói ev. lelkész személyében. Rev. Don R. Frey az ifjusági gyülekezet beszolgáló lelkésze, aki Nt. Bendes István lelkész helyettesíti. Megdöbbenve hallottuk a hirt, hogy Nt. Bendes Istvánt a magyar kormány nem engedte be Magyarországra, hogy tanulmányai folytatását a soproni ev. teológián folytathassa. — PITTSBURGH ev. énekkara szerepelt az október 6-iki magyar emlékünnepen a hazelwoodi Carnegie Library termében, mely alkalommal az angol ünnepi szónoklatot az egyház lelkésze, Nt. Markovits tartotta. — Annual THANKOFFERING Service was held in the Lutheran Church for the Women's Missionary Society. The pegeant was conducted by the members of the society. The offering was divided between the Triannual Thank-offering project of the W-M-S and the Lutheran World

Action. — CLEVELAND WEST SIDE az őszi hónapokban minden csütörtökön este gyülekezeti estét tart, melyeken a gyülekezet életébe vágó kérdésekkel foglalkoznak. Demokratikus életünknek első feltétele, hogy minden tag informálva legyen a gyülekezeti munkáról. — DETROITBAN sirköavatás volt Halottak Napján a Woodmere temetőben, ahol néhai Horváth Sándorné siremlékét avatta fel Becker Jakab lelkész. A sirköavatás napján a templom oltárát virágokkal díszítették fel az elhunyt férje és gyermekei. Rev. Heinrich Faulk németországi ev. lelkész látogatta meg a detroiti gyülekezetet nov. 15-én. A gyülekezet, mint a Lutheran World Action vendégét fogadta a német ev. lelkészt. — CLEVELAND városában öt protestáns magyar gyülekezet együtt ünnepelte meg a Reformáció Napját okt. 31-én délután négy órakor tartott istentiszteleten az első magyar ev. gyülekezet szép templomában. Az ünnepi üzenetet ez alkalommal Dr. Dienes Barna az Ev. and Ref. Church európai kiküldöttje hozta. A résztvevő gyülekezetek és lelkészeik: Első Ev. Egyház, Nt. Leffler Andor lelkész, West Sidei Ev. Gyülekezet, Nt. Brachna Gábor lelkész, Első Református Egyház, Dr. Szabó István lelkész, West Sidei Ref. Egyház, Nt. Daróczy Mátyás lelkész és a Magyar Presbiteriánus Gyülekezet, Nt. Csutoros István lelkész.

TEMETÉSEK

Cleveland East Side: Papp Imre, Veszorém megyei születésű ev. magyar, 75 éves korában. Tagja volt a Luther Márton Bs. és Templom Egyletnek. Három gyermeke és három unokája gyászolja. Temetése az Első Egyház templomából a Woodland temetőbe kísérték.

Detroitban halt meg Papp Jánosné, szül. Nagy Zsuzsanna okt. 31-én, 64 éves korában. Gyászolják férje, gyermekei, testvérei, rokonai.

Glen Meyer Ontario, Canada földjén halt meg Lévy Pál 57 éves korában. Volt hamiltoni ev. gyülekezetünk egyik alapító tagja volt. Temetésén Nt. Ruzsa Jenő lelkész végezte a szolgálatot. Gyászolják neje, fia és leánya. Feltámadunk!

PERTH AMBOY agilis lelkésze bucsuzott el a magyar wend gyülekezettől okt. 31-én. Nt. Flisser Ferenc elfogadta a Christ Lutheran Church, Newark, N. J. amerikai ev. gyülekezet meghívását s november elsejével szolgálatra ment át Newarkba. — Nov. 7-én esküdtött örök hűséget a new brunswicki magyar ev. templomban Nt. Flisser Ferenc Miss Martha Eaton ápolónői tanárnak Szathmáry Gyula ev. lelkész előtt. Magyar Ev. Konferenciánknak s lapunknak is jókívánságait tölcsmácsoljuk.

HUSZÉVES JUBILEUMÁT ünnepelte október 9-én, szombaton, a windsori magyar evangélikus testvérgyülekezet, amelynek több mint három év óta Nt. Becker Jakab detroiti lelkész a beszoigáló papja. A jubileumi istentisztelet délután fél 5 órakor kezdődött s Nt. Papp János László, a gyülekezet alapító lelkésze, mondotta az alkalmi prédikációt. Este diszvacsoza volt, amelyen Nt. Becker Jakab lelkész töltötte be a tosztmesteri tisztet. A megemlítettelen kívül, a lelkészi kart képviselték még Nt. Tóth Tibor, Nt. Dr. Bötykös Béla, Nt. Hunyady László református lelkészek és Ft. Gáspár Márton windsori magyar róm. kath. lelkész. Ugy az istentiszteleten, mint az ünnepi banketten szépszámu közönség jelent meg. A detroiti magyar evang. egyház tagjai közül sokan ünnepeltek együtt a windsori testvérekkel s gyülekezetünk ünnepi ajándékát Németh József algondnok és az oltáregyesület adományát Svendor Jánosné pénztárosnő nyujtotta át a diszvacsozán.

A KIADÓ IZENETEI

Köszönettel nyugtázom azokat az előfizetéseket, melyek az elmúlt két hónapban érkeztek hozzám.

Cleveland East Side Luther Márton Egylet 625.00. Pittsburghi gyülekezet másodszo 725.00. Cleveland W. Side: Szlauko Mihály 72.00, Victor Houser \$1.50, Mrs. Anna Gubics \$2.00, Tomká Mihály \$1.50, Beath József \$1.50, Mrs. Tarcsay \$1.50, Hubert Mihály \$1.50, Weiss Ernő \$2.00, Fiedler Lajosné \$3.00, Botos Imre \$1.50, Szücs János \$3.00, özv. Czabán Mártonné \$5.00, Mrs. Eva Pleasnick \$2.00, Tompa Sándor \$2.00. — Donora, Pa.: Balázs Lajos. \$20.00. — Buffalo, N. Y. Muray Józsefné \$5.00. — Detroit, Mich.: Molnár Gyula lapképviselő utján Bertalan János, \$4.00, Kovács Józsefné \$2.50, Letenyei Istvánné \$1.50, Gacs Lászlóné \$2.00, Kulcsár Sándor \$1.50, Mógos Sándor \$4.00, Letenyei József \$1.50.

Hirdeőink közül szeretettel nyugtázzuk Kádár István, Lukács István, Jakab István és Fisher and Owen hirdetőinknek rendezett hirdetéseit.

Karácsonyi 16 oldalas számunkhoz üdvözlő űrlapokat küldtünk minden gyülekezet megbizottjához, vagy lelkészéhez azzal a kéreessel, hogy \$1.00 üdvözlöteket szivesen közlünk lapunkban. Olvasóinkat is kérem szerezzenek hirdetésekét üzletfeleiktől a karácsonyi szám részére s azokat December 8. napjáig küldjék el a kiadóhivatal címére.

West sidei házak és telkek vételét és eladását lelkiismeretesen végzi a közismert

**KLAREICH - KÁDÁR
REALTY COMPANY**

3717 LORAIN AVE.
Cleveland, Ohio
Telefon: 1262

MEIrose 5814

PAPP MIKLÓS

ÜGYVED ÉS JOGTANÁCSOS
a W. S. Ev. Egyház ügyésze.
Mindenféle jogi kérdésben
készséggel szolgálja
a magyarságot.

4004 Lorain Ave. Cleveland, O.

MEIrose 5814

PAULINE H. PAPP

The Metropolitan Casualty
Insurance Co. megbizottja
Mindenféle biztosítást a legelőnyösebben szerezhet be általunk.
Irodánk nyitva reggel 9-től
délután 5-ig.
4004 Lorain Ave.
CLEVELAND, OHIO

MÉSZÁROS PATIKA

MAGYAR GYÓGYSZERTÁR
Levéltre magyarul válaszolunk.
4753 Second Avenue
PITTSBURGH - HAZELWOOD
Phone: JACKSON 4449
Mészáros András, gyógyszerész

Telefon: VI. 1-2353

JOHN K. SZŐLLŐSY

FUNERAL DIRECTOR

Vizsgázott Balzsamozó

8027 W. JEFFERSON AVE.

Detroit, Michigan

FISHER AND OWEN

FUNERAL DIRECTORS

A pittsburghi magyarság
temetkezés-rendezői
136 Hazelwood Ave.
PITTSBURGH 7, PA.
SPENCER A. OWEN
tulajdonos
Phone: HAZEL 1165

★ 1848 ★

★ 1948 ★

*"Én bízom hazám jövőjében, mert tudom, hogy
azt megérdemli."... KOSSUTH LAJOS... WASHINGTON, 1852*

"A SZABADSÁG ESZTENDEJE"

*nevet viseli az Úr 1948. éve a mi számunkra, akik
hiszünk Istenben, megbecsüljük multunkat és bizunk
abban, hogy "lesz még egyszer ünnep a világon,"
és felépül a mi ó-hazánk is Kossuth szellemében.*

*Helye van közöttünk minden olyan magyarnak,
akit korunk viharai jobbra-balra nem ingatnak;
aki meg tud állani a krisztusi erkölcsiség, igazi
demokrácia és tiszta hazaszeretet magaslatán.*

Ilyen vagy, testvér?

Hivunk!

Várunk!

„Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk!?”

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1726 Penna. Ave., N.W., Kossuth Bldg., Washington, D.C.

*Hungarian Lutheran Monthly
161 Hazelwood Ave.
Pittsburgh 7, Pa.
Return Postage Guaranteed*

Sec. 562 P.L. & R.
U.S. POSTAGE

1c Paid

Pittsburgh, Pa.
Permit No. 927